

षष्ठः पाठः

सदाचारः

यस्मिन् देशे य आचारः पारम्पर्यक्रमागतः ।
वर्णानां सान्तरालानां स सदाचार उच्यते ॥1॥

प्रातःकाले त्यजेच्छय्यामीश्वरं प्रथमं स्मरेत् ।
नित्यकर्माणि कृत्वा च कुर्यादध्ययनं ततः ॥2॥

सत्यं ब्रूयात् प्रियं ब्रूयात् न ब्रूयात् सत्यमप्रियम् ।
प्रियं च नानृतं ब्रूयात् एष धर्मः सनातनः ॥3॥

सर्वदा व्यवहारे स्यात् औदार्यं सत्यता तथा ।
ऋजुता मृदुता चापि कौटिल्यं न कदाचन ॥4॥

श्रेष्ठं जनं गुरुं चापि मातरं पितरं तथा ।
मनसा कर्मणा वाचा सेवेत सततं सदा ॥5॥

मित्रेण कलहं कृत्वा न कदापि सुखी जनः ।
इति ज्ञात्वा प्रयासेन तदेव परिवर्जयेत् ॥6॥

शब्दार्थः

आचारः	-	व्यवहार
पारम्पर्यक्रमागतः	-	परम्पराक्रम से आया हुआ/प्राप्त
वर्णानाम्	-	समस्त वर्गों का
सान्तरालानाम्	-	वर्गों के मध्य आये समस्त उपवर्गों का
त्यजेत्	-	छोड़ना चाहिए, त्यागना चाहिए
कुर्यात्	-	करना चाहिए
ब्रूयात्	-	बोलना चाहिए
अनृतम्	-	झूठ
सनातनः	-	सदा से चला आ रहा हो
स्यात्	-	हो
औदार्यम्	-	उदारता
ऋजुता	-	सरलता
मृदुता	-	कोमलता
कौटिल्यम्	-	कुटिलता, टेढ़ापन
वाचा	-	वाणी से
सेवेत	-	सेवा करनी चाहिए
परिवर्जयेत्	-	छोड़ देना चाहिए

अभ्यासः

1. सर्वान् श्लोकान् सस्वरं गायत।
2. उपयुक्तकथनानां समक्षम् 'आम्' अनुपयुक्तकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत-

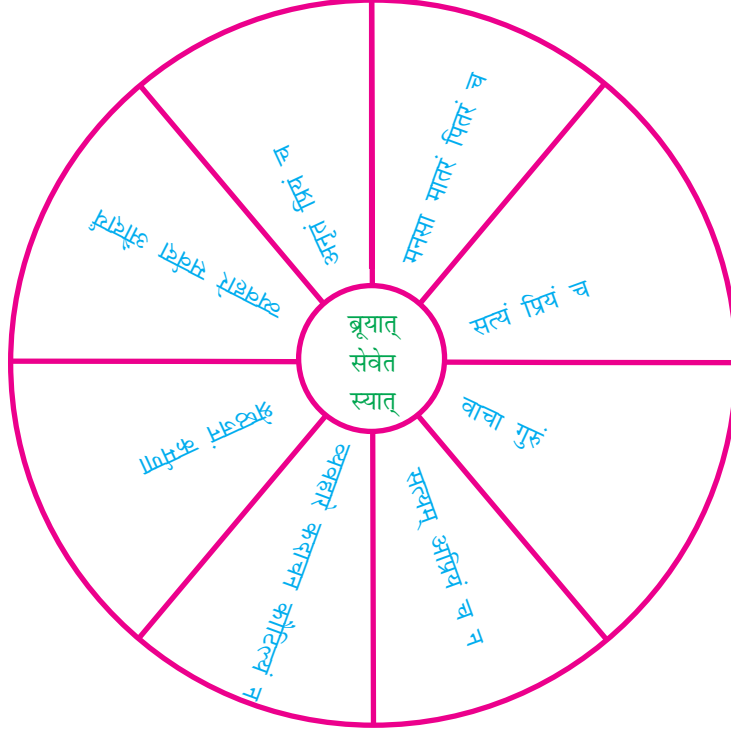
(क) प्रातः काले ईश्वरं स्मरेत्।	<input type="text"/>
(ख) अनृतं ब्रूयात्।	<input type="text"/>
(ग) मनसा श्रेष्ठजनं सेवेत।	<input type="text"/>
(घ) मित्रेण कलहं कृत्वा जनः सुखी भवति।	<input type="text"/>
(ङ) प्रातःकाले शय्यां न त्यजेत्।	<input type="text"/>
3. एकपदेन उत्तरत-

(क) कदा शय्यां त्यजेत्?
(ख) कानि कृत्वा अध्ययनं कुर्यात्?
(ग) किं ब्रूयात्?
(घ) केन सह कलहं कृत्वा नरः सुखी न भवेत्?
4. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

(क) प्रथमम् <u>ईश्वरं</u> स्मरेत्।
(ख) <u>कलहं</u> कृत्वा नरः दुःखी भवति।
(ग) <u>पितरं</u> कर्मणा सेवेत।
(घ) व्यवहारे <u>मृदुता</u> श्रेयसी।
(ङ) <u>सर्वदा</u> व्यवहारे ऋजुता विधेया।

5. प्रश्नमध्ये त्रीणि क्रियापदानि सन्ति। तानि प्रयुज्य सार्थक-वाक्यानि रचयत।

- (क) | (ख) |
 (ग) | (घ) |
 (ङ) | (च) |
 (छ) | (ज) |

6. मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

तथा न कदाचन सदा च अपि

- (क) भक्तः ईश्वरं स्मरति।
 (ख) असत्यं वक्तव्यम्।

- (ग) प्रियं सत्यं वदेत्।
 (घ) लता मेधा विद्यालयं गच्छतः।
 (ङ) कुशली भवान्?
 (च) महात्मागान्धी अहिंसां न अत्यजत्।

7. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः पदानि च प्रयुज्य वाक्यानि रचयत-

लिखति	कक्षायाम्	श्यामपट्टे	लिखन्ति	सः	पुस्तिकायाम्
शिक्षकः	छात्राः	उत्तराणि	प्रश्नम्	ते	

.....

.....

.....

